

Sreda, 22. 4. 2020 (5 ur)

MAT

- **Izrazi s spremenljivko, SDZ: str. 56**

A) Večkrat si preberi razlago v SDZ na strani 56 zgoraj. Ugotovil/a boš, da je imel Cof prav.

Nato reši 1. in 2. nalogo.

REZULTATI:

1. naloga: 5, 18, 9, 32, 6, 11

2. naloga: 15, 52, 2, 16, 38, 10

B) Sedaj v zvezek napiši naslov in datum ter klikni na spodnjo povezavo:

<https://eucbeniki.sio.si/matematika6/455/index.html>

Sledil/a boš razlagi preko e-učbenika. V zvezek reši prve tri primere pri razdelku PONOVI in si sprti preveri pravilnost rezultatov. Klikaj na puščico NAPREJ v desnem kotu spodaj in nadaljaj z razlago. V zvezek reši primere pod naslovom VREDNOST IZRAZA, in sicer ZGLEDE: a, b, c
Preberi še POVZETEK in zaključni z delom pri današnji uri matematike.

NIT

22. april – SVETOVNI DAN ZEMLJE

Ogled filma: ŽEJNI SVET

Ob svetovnem dnevu Zemlje vas vabim k ogledu filma ŽEJNI SVET. Ogledu se lahko pridružijo tudi starši.

V tednu med 17. in 24. aprilom, ko obeležujemo svetovni teden Zemlje, bodo sodelavci Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani in Arnesa omogočili brezplačen ogled filma Žejni svet režiserja in fotografa Yanna Arthus-Bertranda.

Za ogled filma ni potrebna nikakršna prijava ali uporaba AAI računa. [Povezava](#) do filma bo postala aktivna ob začetku predvajanja.
<https://video.arnes.si/portal/asset.zul?id=u24apoMYhLZUWFYpoVs4R1Li>

Predstavitev ob dnevu Zemlje si lahko ogledate tudi na naslednji povezavi
<https://prezi.com/p/snwmei5zngeg/dan-zemlje/?fbclid=IwAR0ocxXH0YT4d97mGqenDdkJLrtCelHUGGgBLCJq3mrlJiSvvh2runnKMng&present=1>

Želim vam prijeten ogled.

SLJ

Lovro Kuhar - Prežihov Voranc: 1. maj (besedilo je v prilogi)

- V zvezek napiši naslov in avtorja besedila.
- Pred nami je PRAZNIK DELA, 1. maj. Na spletu poišči podatke o tem prazniku (kdaj se je začel praznovati, kako ga praznujejo po svetu, kako pa pri nas ...). Vprašaj starše, stare starše, ali je praznovanje praznika danes drugačno kot je bilo včasih.
- Avtorja današnjega besedila, Lovra Kuharja –Prežihovega Voranca, si spoznal že ob branju kratkega besedila Prvo pismo in Tri pisanke, ki ju najdeš v knjigi Solzice.
- Prežihov Voranc je napisal tudi besedilo 1. maj.
- V prilogi preberi besedilo 1. maj. Besedilo najdeš tudi na naslednji spletni povezavi https://sl.wikisource.org/wiki/Solzice#Prvi_maj Če imaš doma knjigo Solzice, besedilo poišči v njej.
- Besede, ki jih ne razumeš, napiši v zvezek. S pomočjo spletnega slovarja SSKJ <https://fran.si> napiši razlago teh besed.
- Preberi vprašanja in nanje pisno odgovori.
  - Naštej člane Vorančeve družine, ki se pojavijo v zgodbi.
  - Katere osebe še nastopajo v zgodbi?
  - Kakšen se je v zgodbi kazal oče, kakšna pa mati?
  - Kakšen odnos do delavcev in tovarne ima Voranc? Kdo je vplival na njegov odnos?
  - Kkao si razlagaš besedno zvezo, da so delavci »koj začeli nemškutariti«?
  - Kdo je zmotil Vorančev mir na paši?
  - Zakaj mu prihod ljudi ni bil všeč?
  - Kakšne volje so bili ljudje, ki so prihajali na pašnik?
  - Kaj so imeli v gumbnicah in rokah?
  - Kakšna je bila deklica, ki je Vorancu izročila nagelj? Opiši jo!
  - Kaj je storil Voranc, ko je dobil nagelj?
  - Razloži poved, s katero Voranc konča zgodbo: » To je bil moj prvi prvi maj.«

- Besedilo še enkrat preberi.

LUM

Mozaik iz semen

Navodila za izdelavo si dobil prejšnji teden. Nekateri ste to že naredili. Ostali mozaik dokončajte danes in pošljite fotografijo do 23. 4. 2020.

Prvi maj

Bilo je takrat, ko sem še bicke pasel pod Uršljo goro. Vsako jutro mi je po ušesih zvonila ponarodela Vodnikova pesem:

Ob štirih zjutraj gori vstanem
in ženem bicke past
Oh kako bom sirotej bicke pasov,
ko mama še komaj sedem let.

Treba je bilo vstati ob zori in napasti bicke do šole, ki se je začela ob devetih. Do šole pa je bilo dobre pol ure hoda. Jaz sem seveda spal kakor ubit in težko me je bilo ob tej uri spraviti pokonci. To se pravi, kadar me je budil oče, to ni bilo pretežko. Komaj sem začul njegov robati glas: »Halo, sonce je že nad Pohorjem!« sem treščil iz postelje, čeprav sem vedel, da sonce še dolgo ne bo nad Pohorjem. Če bi tega ne bil storil tako urno, bi mi bila iz postelje pomagala očetova težka roka.

Teže me je bilo spraviti pokonci, kadar me je klicala mati. Ta se je tiho priplazila do postelje, in ko me je videla, kako trdno spim, se je spet oddaljila po prstih in šepetala: »Pet minut ga še pustim, saj je sirotej ...«

Čez pet minut, ki so bile zame silno kratke, me je spet prišla klicat. Navadno sem jo slišal že prvokrat, toda sem se vedno potajil. Tudi zdaj sem se zvil v klobčič in se delal, ko da bi najtrdneje spal. Mati me je nekaj časa tiho opazovala, potem pa vzdihnila:

»Sirotej, kako bi še rad spal!«

Počasi se je le odločila in me poklicala:

»Bicke se že derejo.«

Navadno me je morala klicati dva- ali trikrat, preden sem se skobacal iz postelje, ki je bila postлана morda le dvakrat v letu. Moja mati je imela zelo mehko srce, in kadar me je klicala ona, sem pridobil vsaj pol ure. Mogoče je tudi oče imel mehko srce, toda tega nam otrokom ni smel pokazati, ker je bilo življenje naše družine pretrdo.

Bicke pasti je bila huda reč. Pravega pašnika zanje ni bilo, ampak so se razprostirali ovčji pašniki po gozdovih, med ostrogovno in med trnjem, koder se goveja živina ni hotela pasti. Na paši sem bil bos, ker ni bilo denarja za čevlje. Kadar je bila živina sitna, sem imel čisto okrvavele noge. Vrhu tega je bilo ob jutrih tudi še mrzlo. Toda ovce so bile v našem najemniškem gospodarstvu zelo važna stvar. Na leto jih je mogel oče prodati do deset in še več, kar je vrglo lepe denarce, s katerimi smo se otroci že za silo oblekli.

Nekega jutra me je oče zelo zgodaj poklical. Zatrobil je kakor zmerom:

»Sonce je že nad Pohorjem!«

Takoj sem tičal v hlačah in se odpravil v hlev. O kakem soncu nad Pohorjem seveda še ni bilo sledu. Na vzhodu se je še komaj poznala jutranja zarja. Vrhova Uršlje gore in Pece, ki sta bila še vsa zasnežena, še niti nista žarela v škrlatni luči sončne zarje, ampak sta molela v blede odsev jutra, ki je vstajalo nekje na vzhodu. Pobočje planin so bila še vsa črna, po dolinah pa je ležala

debela megla, ki je zakrivala vse manjše hribe. Nebo je bilo jasno in na njem je gorelo še veliko svetlih, mrzlih zvezd, ki so začele silno počasi ugašati.

»Kam pa naj ženem past?« sem vprašal očeta, ki je vsak dan sproti določal pašo.

»Na vrh boš gnal danes,« mi je mrko odgovoril.

Na vrhu Srce mi je skoraj poskočilo od veselja. Na vrhu je bila pri nas najboljša in najudobnejša ovčja paša. Tako se je imenoval hrib nad domačijo, ki je bil porasel z drmo, to je s travo, ki so jo ovce imele najrajši. Na pašniku so rasle bele breze, ki so bile podobne zelenim pušeljcem. Vmes je stalo nekaj velikih, orjaških macesnov, ki so se videli daleč naokrog.

Čreda je bila brž na pašniku in sedaj se je začelo zame dobro življenje. Ovce so se začele pasti kakor uši in mi sploh ni bilo treba paziti nanje. Ako bi ne bilo premrzlo in premokro po tleh, bi se bil lahko ulegel in mirno zaspal. Toda bil sem že prebujen in moja zaspanost se je medtem dvignila nekam med vrhove macesnov, ki so moleli v sivkasto modro nebo.

Zato sem začel opazovati, kako je okrog mene nastajalo lepo, vigredno jutro.

Pravkar sta zagorela vrhova dveh najvišjih gora v škrlatnem plamenu. Gorele so skale in razpoke med čermi. Podoba me je nenadoma vsega prevzela, da sem bil kakor zamaknjen. Na mah sem pozabil na svojo utrujenost in nisem nehal strmeli v goreče gore, ki so se mi zdele vedno bližje. Pod snežnimi vrhovi se je razprostiralo široko, temno pobočje, pokrito s planinskim lesom. V tem pobočju se je združevalo mnogo barv. Smrekove hoste so bile skoraj črne, tam pa, kjer so rastle bukve, je bilo še vse rjavo, zakaj bukev v taki višini še ni pričela zeleniti. Temnikasto ozadje pobočja je bilo prepikano z blestečimi macesni, ki so si pravkar nadevali svoj svetlo zeleni pomladni nakit. Brez teh macesnov bi bila podoba gore še čisto mrtva.

Dolina pod goro je bila še zakrita z meglo, ki se je le počasi pogrezala vase. Nikjer še ni bilo polj in travnikov in prav nobene domačije ni bilo videti iz tega belega morja. Naš vrh je bil kakor samotni otok sredi jutranjega kipenja. Včasih se je zdelo, da ga bodo meglene pene pogoltnile.

Kmalu pa sta začela rdeča vrhova obeh orjakov bledeti. Obenem so postajali svetlejši tudi gozdovi pod gorami. Zdaj je dan začel hitro spreminjati lice cele dežele. Pohorska slemena so se ločila od vzhodnega neba, na severu pa so vrhovi Golice in njenega predgorja nekako dolgočasno moleli pod nebo. Dolinska megla, ki je še pred nekaj minutami lizala do pasu širnih pobočij, se je nenadoma sesedla in skozi njo so se začele svetlikati lise obdelanega polja. Naših gor se ni več dotikala rdeča sončna zarja, ampak so bili vanje uprti pravi sončni žarki, ki so prihajali naravnost od velike, rdeče sončne krogle, ki se je nenadoma dvignila iznad pohorskih slemen.

Sedaj je nastopil pravi dan.

Ves širni prostor med nebom in zemljo, kolikor sem ga mogel zajeti s svojimi očmi, se je napolnil s pepelnasto, skoraj prosojno barvo. Ta praznična svetloba je srkala vase dolinsko meglo, ki se je zmerom bolj stiskala k zemlji in se skrivala med loge in travnike. Nadnaravno velika, orjaška drevesa so začela moleti iz meglene dna, potem so prišli na vrsto robovi valovite

doline, ki so razsekali meglo na nešteto podolgovatih jezikov, dokler se niso pokazale domačije, vsepovsod raztresene, naposled pa se je prav na dnu doline pokazala mala vas z visokim, gotskim zvonikom.

Medtem ko se je spreminjala podoba doline, se je spreminjalo tudi sonce. Ko je vzšlo izza Pohorja, je bilo podobno veliki, žareči krogli, potem pa je postajalo bledejše in manjše. Nazadnje se je obdalo z močnim vencem, ki je bil svetlejši kakor njegova sredina. Iz tega venca so potem začeli štrkati na vse strani daljši in krajši žarki, ki so bili podobni žarečim strelam. Kmalu ni bilo več mogoče pogledati v sončno kroglo.

Kakor me je zjutraj, ko sem vstajal, strašno imelo in sem še gredoč na pašo včasih spal, sem tako silno rad gledal jutro, ki je vstajalo pred mojimi očmi. Tega vstajanja se nisem mogel nikoli nagledati. Vedno sem pri njem odkril kaj novega in kaj lepšega. Posebno takrat, kadar sem pasel Na vrhu. Tam me paša ni veliko motila, ker se je žival pasla kakor uš. Pogled z vrha je bil že sam po sebi lep in za oči prava paša. Toda bilo je še nekaj drugega zraven, kar je delalo vstajenje jutra še lepše. Naš vrh se je ob jutranjem svitu za nekaj ur potapljal v godbo tisočerih glasov, ki so se zivali v veličastno, brnečo, prečudno pesem ali godbo. Ta godba je prihajala iz neštetihi ptičjih grl in je donela iz brezovega grmovja in z vej visokih macesnov, prihajala je iz vlažne, napojene zemlje in trave, prihajala je s tankih macesnovih in brezovih vej, ki so bile neslišno napete v jutranjem zraku in se šibile pod razkošno roso, čeznje pa je drgetal nevidni lok prvih jutranjih vetričev. In ta mogočna godba mi je prevzela srce, da sem nekako onemel strmel raz ta čudni, v roso utopljeni vrh. Vse te lepote, ki se je razprostirala okrog mene, in vse te godbe, ki je brnela v mojem mladem telesu, pa se nisem zavedal, kakor se tega ne zaveda kdo, ki ju opazuje ali posluša pri polni zavesti, ampak sem bil tesno zrasel z vsem, kar me je obdajalo in kar sem občutil, ko da je vse to del mojega lastnega bitja. Zdelo se mi je, da včasih gledam samega sebe.

Iz takih misli me je vedno prebudil sopihajoč, težak glas, ki je prihajal od daleč po zraku in je odmeval po brezovju in macesnovju nad mojo glavo. To je bil glas težkih parnih kladiv, ki so butala doli v dolini, kjer je stala velika tovarna. V tej tovarni še nisem bil nikdar in sem jo mogel le od daleč gledati. To sem mogel le, če sem se napotil čez brezov pašnik na drugo stran našega vrha. Toda ni me preveč vleklo k njeni podobi, ker zame ni bila lepa. Bila je črna in sajasta, en sam kup zamazanih stavb, iznad katerih je molelo šest ali osem visokih dimnikov. Iz teh dimnikov se je neprestano valil masten in črnkast dim, ki je zasmrajal celo severno dolino. Vedel sem tudi, da iz teh dimnikov ponoči švigajo plameni, ker sem šel z očetom nekajkrat ponoči v mlin in sem to sam videl. Od tistega časa me je bilo tovarne skoraj strah. Ta črna tovarna je bila tudi še drugače slabo zapisana v mojem srcu. To sem imel od očeta, ki ni maral tovarniških delavcev, čeprav je bil tudi sam delavec. Tovarniški delavci so se ob nedeljah pri cerkvi postavljali s srebrnimi verižicami, z velikimi tolarji na lajbičih, z lepimi oblekami, z zelenimi klobuki, za katerimi so se šibili gamsovi repi. Moj oče teh ljudi ni maral tudi zato, ker so večinoma koj začeli nemškutariti, brž ko so povohali v tovarno. Vse to ga je odbijalo od njih, čeprav je bilo znano, da so fužinarji

veliki reveži. Toda moj oče je bil takrat gotovo še večji in še bolj zapuščen revež, kakor so bili fužinski delavci, ker je bil poljski delavec.

Ko sem tega jutra spet začutil butanje tovarniških kladiv, sem se takoj znašel sredi resničnega sveta. Prenehal sem biti del narave, ki me je obdajala, postal sem to, kar sem bil: pastirček, ki je zgodaj zjutraj pasel bicke nekje na zapuščenem vrhu. Lepa, harmonična godba, ki je še malo prej zvenela skozi macesnovje nad mojo glavo, je zdaj prenehala, ker jo je razsekal odmev parnih kladiv. Celo jutranji zvon, ki se je oglasil iz druge doline pod menoj, mi ni mogel več priklicati prejšnje zamaknjenosti.

Nenadoma sem od nekod začul človeške glasove. Začel sem oprezati naokrog, toda nikjer nisem mogel opaziti živega bitja razen svojih ovčk, ki so mulile travo tam med brezami. Čez naš hrib je šla gozdna vozna pot, ki je vodila iz doline, kjer je stala tovarna. Ta pot je bila samotna in redkokdaj so po njej hodili ljudje, nikdar pa še nisem tod videl koga ob tako zgodnji uri. Brez dvoma je šel nekdo na vrh. Kdo je bil, še ni bilo videti, ker so pot zakrivale breze. Meni to ni bilo povšeči. Bil sem samotarske narave in sploh nisem rad srečeval ljudi. Na tihem sem se tujih ljudi bal, ali pa sem jih celo sovražil. Kdo neki bi hodil tod ob taki uri, sem si mislil in stegoval vrat proti tisti strani, od koder so prihajali glasovi. Nenadoma pa sem zagledal skozi brezovo grmovje celo gručo ljudi, ki se je bližala vrhu. Šli so počasi, moški in ženske pomešani, in celo nekaj otrok je bilo zraven. Vse je bilo praznično oblečeno in vse veselo razploženo. To je bilo videti že od daleč. Poznalo se je tudi, da je družba zatopljena v živahen pogovor, ker so nekateri mahali z rokami. Nekateri so mrmrali neko pesem.

Bili so še tako daleč, da nisem mogel razločiti, kaj in kak jezik govorijo. Toda zdaj jih nisem utegnil več poslušati, ker so se vedno bolj bližali. Zvest svoji nezaupljivosti sem hitro skočil med grmovje in se potuhnil za debeli macesen, ki je zakrival celotno mojo postavo. Iz tega skrivališča se je dalo nemoteno gledati na družbo, ki je prihajala vedno bliže. Ovce me niso skrbele, ker so se mirno pasle nedaleč med brezami.

Skupina ljudi se je medtem že tako približala, da smo bili skoraj vštric. Jaz sem se prilepil tesno k macesnovemu deblu, da bi me nikakor ne mogli odkriti. Sedaj sem že razločil posamezne besede, toda nisem mogel razumeti, o čem govorijo. Nekaj pa me je pri njih zelo presenetilo, vsi od prvega do zadnjega, in celo tista dva ali pa trije otroci, ki so šli zraven, so imeli v gumbnicah zataknjene lepe rdeče nageljne. Vsi so žareli v obraz, ko da bi bili zalo razgreti, čeprav pot ni bila naporna in ob tej jutranji uri na vrhu celo prijetno hladno. Ženske, ki so šle z družbo, so se smejale tako razposajeno, kakor se smejejo dekleta, kadar gredo ob lepih nedeljah v cerkev.

Vse to ni slabo vplivalo name, toda kmalu je padla vmes temna senca, ki je mah vse pokvarila. Zapazil sem, da imajo moški po vrsti vsi velike, srebrne verižice in svetle tolarje na lajbičih. To me je prepričalo, da so to ljudje iz tovarne, ki sopiha v dolini, in postal sem slabe volje. Mislil sem, kakor je mislil moj oče, da so to slabi ljudje. Zdaj sem se še tesneje skrivil za macesnovo deblo.

»Oh, bicike, bicike, kako je to lepo ...!«

Skupina ljudi se je ustavila in nekaj žensk je z iztegnjenimi, golimi rokami, v katerih so držale kruh in žemlje, začelo korakati proti moji majhni čredi. Čreda pa, ki ni bila vajena ljudi, se je odmaknila nazaj v goščavo, medtem ko se ženske niso dale odgnati in so še dalje silile za ovci. Za bicike se je pognala tudi belo oblečena deklica z žemljo v rokah in mi je pri tem prišla že za hrbet, pa me še ni opazila. Deklica je bila malo večja od mene in je imela gole, bleščeče lahti. Na prsih je nosila velik rdeč nagelj. Ko sem jo tako videl stati med belimi brezami, se mi je zdela čudno lepa.

Tedaj me je deklica nenadoma zapazila.

»Poglejte, pastir!« je zaklicala vzradoščena proti skupini, ki je ostala na poti.

Na njene besede se je vsa družba obrnila proti meni in od zadrege mi je udarila kri v glavo. Nekdo je vzkliknil:

»Poglejte, tako majhen pobič, pa že pase!«

Jaz sem nemo strmel v belo deklico, ki je stala pred menoj.

Ko se nisem ganil izza macesna, se mi je dekle začelo približevati. Njen obraz se je veselo smejal in kazala mi je dve vrsti svojih prebelih zob. Napadla me je volja, da bi pobegnil izpred nje in se skrnil v goščavi, toda neka topla notranja moč me ni pustila iz mesta, zato sem ostal, kjer sem bil.

Dekle se je tedaj približalo macesnu in obstalo korak pred menoj. Strmelo je nekaj časa vame s svojimi velikimi ogljenimi očmi, potem pa mi je nenadoma reklo:

»Zakaj se bojiš ...?«

Hotel sem ji odgovoriti, da se ne bojim in da me je le sram mojih bosih nog in moje revščine, pa nisem mogel spraviti besedice iz ust. Nekaj časa sva si tako stala nasproti in molčala. Skupina ljudi, kateri so se zopet pridružile ženske, ki so preiskale ovce, je na gozdni poti tudi obstala in gledala vame in v deklico. To je trajalo mogoče precej časa, toda zame je bilo to soočenje le kratek preblisk. Tedaj je na poti rekel ženski glas:

»Sram ga je, ker ni navajen toliko ljudi.«

Neki drug glas pa je rekel:

»Lenkica, daj mu nageljčka, da bo tudi on vedel, da je danes prvi maj ...!«

Tedaj je Lenkica, kakor je bilo deklici ime, vzela nagelj s svojih prsi in mi ga pomolila z dolgo bleščečo roko. Njene oči so pri tem globoko žarele in se zasadile v moje oči.

Jaz sem počasi vzel njen nageljček in se pri tem dotaknil njene roke. Ta dotik mi je čisto zmešal glavo. Na mah sem izgubil prisotnost duha in sem z nageljnomo v roki zdirjal v bližnjo goščavo ter se tako skrnil dekletu in skupini ljudi na cesti. Še zahvalil se nisem dekletu za prekrasni dar.

Ko sem bil v goščavi na varnem in sem vse premislil, me je skoraj postalo sram tega, kar sem storil. Toda družbi z deklico je menda to zelo ugajalo, zakaj slišal sem prešeren smeh. Nato je družba veselih ljudi začela peti neko pesem, ki je nisem razumel in ki sem ji prisluškoval z utripajočim srcem, dokler se ni izgubila visoko pod vedrim nebom tega zgodnjega dne.

Potem je skupina ljudi izginila na drugo stran vrha in jaz sem ostal sam s svojimi ovci. V samoti sem potem pretehtal vsako besedo, ki sem jo slišal na vrhu. Beseda »prvi maj« je bila posebno poudarjena in se mi je vtisnila v spomin posebno močno, saj sem tudi nagelj dobil od deklice za prvi maj.

Takrat vsega tega še nisem razumel, ker sem bil še premajhen. Bilo je še v stari Avstriji. Pozneje sem šele zvedel, kaj pomeni prvi maj. V stari Avstriji delavstvo prvega maja ni smelo praznovati, kakor ga mi danes praznujemo. Praznovati so si ga upali le najbolj pogumni ljudje.

In med njimi je bila tudi tista deklica sredi zelenih brez, ki mi je podarila nageljnov cvet, čeprav me ni poznala in sem bil zanjo le ubog pastirček, ki je bicke pasel.

Od tistega jutra se ljudi iz črne tovarne v dolini in tudi same tovarne nisem več bal.

To je bil moj prvi prvi maj.